

ВСПЕВЛТ

6176

1934

1934

N16

05 (47714x) „1926“

ВСЕСВІТ

ШУМСЬКОГО О.
КАСЯНЕНКА Е.

Фундатор В. БЛАКИТНИЙ

№ 16 (39) 1 вересня 1926 р.
Рік видання II-й.

УНІВЕРСАЛЬНИЙ ІЛЮСТРОВАННИЙ ДВОХТИЖНЕВИК

Харків, вул. Лібкнехта, № 11.
Тел. № 34-76.

Фото-етюд Овзера

РИБАЛКА

Політика

Оповідання Гр. Косинки

ТРИ години не пив з багачами за одним столом, три години з родом не гуляв, як на ножах був, а сьогодні, виходить, поїду колядувати?.. Не годиться наче так, та поїду на злість, побачу, яку то політику мені шуряки мудрі з тестем заспівають!...

Швачка стояв коло столу, як той дружок на весіллі: шапка заломлена набакир, на вусах краплини води, а широка долоня руки лягла на стіл так сильно, що захиталося світло каганця в хаті.

Жінка щебетала, раділа:

— Хіба ти проп'єш своє старостування?—обережно засміялась вона, розстеляючи на столі свою дівочку тернову хустку.

— Не вік же гризтися з людьми да комнезамів своїх за сича ти?...—виводила вона далі, кінець тій хустці розглажуючи, а на Швачку пильно вдивлялася, думала: „хоч-би не розсердився!...

Та Мусій Швачка сміявся:

— О, знов за батькову землю жаль підсокирується! Пало вже на віки, Мар'яно, шість десятин; взяли ту землю мої комнезамщики як зубами! А за те ніхто не гавкне, що Мусій Швачка неправильну політику робить... Ну, скажи мені, хто докаже неправильну політику?!

Слово „політика“ вразило Мар'яну: це так дражнили в селі її чоловіка, що ліпив іноді оте слово туди де й не було... Вона махнула рукою:

— Служив їм, служиш, а дяка? Ворогів нажив пів села, оце така заслуга; не бійся, як здихала я з дітьми, коли тікав з комуною, батько, спасибі їм, за рядно аж три пуджита дали...

— Ого,—засміявся Мусій,—да такої ласки, западе тобі, вона, в цигана можна доскочити,—не то в рідного батька! Правда, дочко?—запитав він жартома на полу свою Степанидку дочку найстаршу.

— Правда,—одказала та батькові, на матір глянувши.

— Правда!—підхопила Мар'яна.—що ти зарічана дужо!

— В батька вдалася!—рубнув Швачка, а Степанидка це засоромилася—замовкла.

Хотіла ще Мар'яна сказати чоловікові про те, що всі багачи в селі лають не тих, кому він землю понарізував, а ті, які мовляв, його, Мусія Політику, що збувся десь на Переміських дротах двох пальців, а коли не пошанується—голову одбіжить, та не сказала: так хотілося поїхати їй до роду!

— Ти вже хоч там, у батька, перед зятями, про свою політику не згадуй,—а то ще наб'ють з доброго дива,—застерігла вона чоловіка, а сама, схвильована, ждала, що він скаже на

Жахливе видовисько війни за мирного часу

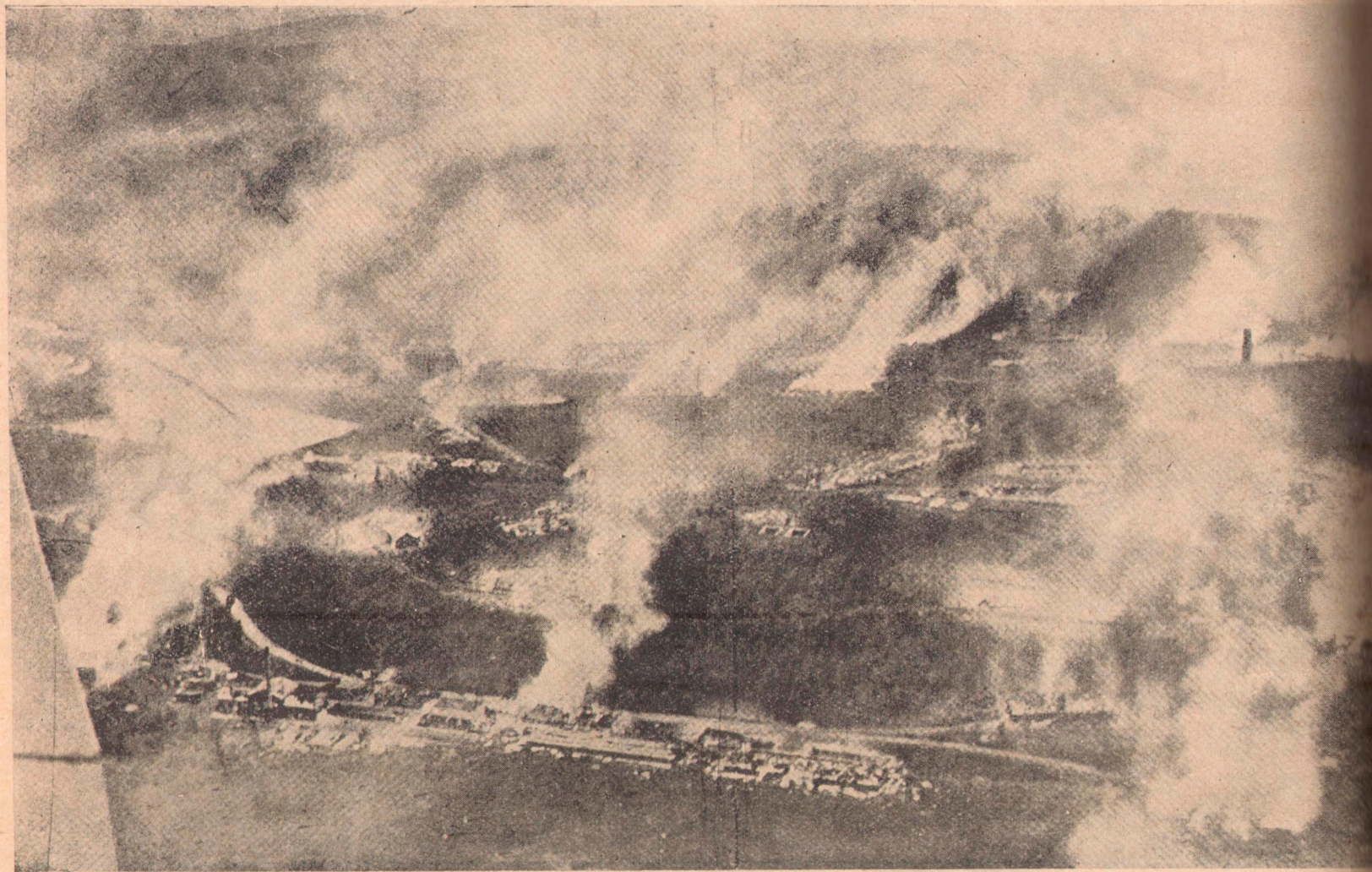
хустку.

— Не вік же гризтися з людьми да комнезамів своїх за с и щ а т и?...—виводила вона далі, кінець тій хустці розглажуючи, а на Швачку пильно вдивлялася, думала: „хоч-би не розсердився!...

ських дротах двох пальців, а коли не пошанується — го одбіжить, та не сказала: так хотілося поїхати їй до роду

— Ти вже хоч там, у батька, перед зятями, про свою тику не згадуй,—а то ще наб'ють з доброго дива,—засторі вона чоловіка, а сама, схвильована, ждала, що він скаже

Жахливе видовисько війни за мирного часу

В найважливіший американський склад морських бойових запасів, який був у Лейк-Денмарку в 10-ти кілометрах від Доуеру (Нью-Джерсей), вдарив снаряд; це викликало багато вибухів і склад до щенту зруйнований. В цій катастрофі загинуло кілька сот жертв, вбито, за офіційними даними, 21. З 11-го до 13-го липня весь склад був ніби кратер, з якого, в міру того, як магазини захоплювало полум'я, вилітали каміння, гранати, куски сталі, і розпечені уламки. Село Маунт-Хоп зруйновано цілком. Маленьке місто Рокевей, що дуже потерпіло, повинно було евакуюватися. В районі на 50 кілометрів навколо не було жодного цілого будинку. З самого початку пожежі військова варта оточила місце катастрофи і нікого не пускала. Та й підступитися було не можна. Лише аероплани могли наблизитися до величезного вогнища і літати над ним, зазначаючи найбільш небезпечні місця і фотографуючи. На нашому аерозніанні—вибух і пожежа найбільшого морського арсеналу Сполучених Штатів в Лейк-Денмарку (Нью-Джерсей), де загинуло майже $\frac{1}{10}$ частина бойових запасів Америки.

Тоді Мусій простяг на світло каганця свою ліву руку, де з'явилися дві маленькі кукси з пальців, і сказав не на-жарт перше слово:

Хай не забувають, що Політика одбіг під Перекопом на пальці з лівої руки, за те права ціла, а за стрільбу сам Мар'яна медаль видав!...

Він полапав праву кишеню, де справді лежав блискучий переміг — здобич Перекопської перемоги, і, кинувши жінці — «запрягаю» — вийшов на двір.

— Ой, гарячий ти, Мусію, та клепки не хватає! — сказала сама собі Мар'яна, зітхнувши важко.

Вона мовчки зодягала чорний корсет, спідницю кубову та сорочку з дрібним вирізуванням, ту, що колись була дівчиною в тій сорочці Мар'яна...

Задумалася над сорочкою з вирізуванням — дівоче згадувало, «гей, кіньми не догнати, золотом не скупити літа тії».

В очі впали на Степанидку — осміхнулася своїй думці:

Ого, ще п'ять год прокує зозуля, а ти, мамо, за скриню забавай!...

Не їдьте ви на ту коляду, — незадоволено промовила Степанидка.

Не можна так, дочко, треба ж діда провідать... Він же хліба колись давав, — ще раз нагадала Мар'яна.

Дочка замовкла. Вона пам'ятає той хліб, коли принесла три пуди (по дорозі в топчаку змолола), та зразу ж поклали житніх перепічок, викотили їх на столі, ще й маківку позначила; а сама плакала — плакала, примовляла: хай мені чути на рядно минжували, а то рідні в заставу беруть гроші — не вірять!... Мати тоді зіракалися, подумала дівчина, ніколи до багатців на поріг не ступати...

Вам нічого, а з батька будуть насміхатися...

Ет, видумуєш та старуєш! — одказала їй Мар'яна.

Хто з нас буде сміятися? На кутні, дочко, він зачепиться!...

Мусій стояв на порозі в козушку, криту зеленим англійським сукном (це ще з тієї врангелівської шинелі, що спід Перекопу достав), — казав:

Наша політика тепер — не сміятися з бідних, бо сам Мар'яна зостанешся, правда Мар'яно? Діла йдуть, контора гай-го!

Швачка хотів пригорнути з невідомої йому самому радощів Мар'яну, але стримався й тихо погладив шовкове волосся Степанидки.

Що нам багаті, Степанидко?

з чоловіком того щастя, коли рід її багатий не буде вже братися на Мусія як харпака останнього — „політикою“ не вкорятиме, а сестри — не зітхатимуть на базарі — „ой, бідна сестро“, — і раді-раді, що вони не такі як Мар'яна, а багатирки! Ні, хай ще пройде рік — другий, думає Мар'яна, — а ми (за Мусія мислить) зіпнемося на ноги... І вона мимоволі гордує та пишається своїм чоловіком.

Вона солодко мріє, і мислі її, спотикаючись, біжать в минуле...

Справді, били її поляки за Мусія, багаті виселяти із села хотіли — всі так в'їлися, а зайшла комуна — прийдіте поклонімося Мар'яні! Наче великдень їй настав, і світ поширшав... боялися чоловіка, що землі комнезамам роздавав і лащилися та піддобрювалися до Мар'яни — не пособилося...

Німецький спортсмен-пловець робить скік у воду

позначила; а сама плакала — плакала, примовляла: хай чужі на рядно минжували, а то рідні в заставу беруть — не вірять... Мати тоді зарікалися, подумала дівчина, ніколи до багачів на поріг не ступати...

Вам нічого, а з батька будуть насміхатися...

Ет, видумуєш та старуєш! — одказала їй Мар'яна.

Хто з нас буде сміятися? На кутні, дочко, він заміється!...

Мусій стояв на порозі в козушку, критому зеленим англійським сукном (це ще з тієї врангелівської шинелі, що спід Перкопу достав), — казав:

Наша політика тепер — не сміятися з бідних, бо саманим зостанешся, правда Мар'яно? Діла йдуть, контора гай-го!

Швачка хотів пригорнути з невідомої йому самому радості Мар'яну, але стримався й тихо погладив шовкове волосся Степанидки.

Що нам багачі, Степанидко?

А Мар'яна запишавшись, своє слово додала:

Старців контора ваша буде платити.

Старці — старцями, а ти по дурному сердишся! Краще — зодягайся ширше, — вимовив з якоюсь нетерплячкою Мусій, і Мар'яна мовчки загалася.

У товсту хустку запиналася, надувала пироги, коло дітей припадала, а коли все, здавалося, поробило, тоді стала посеред хати:

Спіть же діти... Ну, господи благослови!

Та вже, каже, поблагословив! — пожартував Швачка й накинув стару шинелю на плечі — велика його постати одбилася світлом у комині.

Спіть же, діти, — промовив він Мар'янині слова, лапнув правою рукою за кишеню і — вийшов з хати.

Вийшли Швачки за ворота на вулицю дорогу. Під полозками київського мороз, пару з рота виринає, а в повітрі бредє заметами сніговими, і сніг падає під його копитами, мов золотий пісок.

Мар'яна сидить на санях, наче молода на посаді — щаслива; їй здається, що от-от доскочить вона

немоєся на погі... І вона мимоволі гордує та пишається своїм чоловіком.

Вона солідко мріє, і мислі її, спотикаючи сь, біжать в минуле...

Справді, били її поляки за Мусія, багачі виселяти із села хотіли — всі так в'їлися, а зайшла комуна — прийдіте поклонімося Мар'яні! Наче великдень їй настав, і світ поширшав... боялися чоловіка, що землі комнезамам роздавав і лащилися та піддобрювалися до Мар'яни — не пособилося...

Німецький спортсмен-пловець робить скік у воду

Перський посол в Москві Алі-Чалі-Хан-Ансарі, що його тепер призначено міністром чужоземних справ в Персії перед від'їздом віддає честь почесній варті,

— Така політика, дядьку Андрієне, — казав Мусій, коли виводив був бика з Андріяного двору: розкуркулювали в пені.

— Сам ти політка, чуми чорної гірша, — була відповідь Андріянова, і Мусія продражнили на селі Політикою... Андріяниха хватала на дорозі за роги бика, кричала:

— Убийте мене, розсукині сини, а скотини не ведіть з двору!...

— Політика, — сміялися комнезамщики з Мусієм, і бик, звисивши долу товсту шию, пішов, мов арештант той, попереду. Четвертий рік тому, а не забула Мар'яна...

— Такі якісь думки чудні верзуться, — подумала.

— Чого це ти зашилилася, мовчиш? — запитав Мусій жінку, стьобнувши різко багатом коня.

Оплечачи-сани заточилися під якусь лісу, кінь підкинув їх — висмикнув під горбик; далі дорога прослалася рівна, засіяна синіми смугами од місяця, мов хто полотна прослав білити. Сніг під саньми рипить, а спід копитів коня, здається Мар'яні, вилітають ухналі — дивні такі — срібні, сині, золоті... Добре йде під гору кінь Мусія Швачки!

— Це я згадала, — каже Мар'яна, нахилиючись до чоловіка, — Андріяна: — вони ж тепер з батьком свати; він, мабуть, теж приїде колядувати?... Вона запитала про Андріяна з якимось невідомим їй острахом.

— Да, це — свати, аби чорт їх ухватив! — жартома одказав Мусій, і їхали якусь часину мовчки.

— Це вже Степанидка

Він підняв на руки холодного, ще живого, переляканого кота, що дряпнув його за руку, і приніс до саней; Мар'яна схвилювана з такої зустрічі, пошепки казала:

— Кинь його к чорту отуди в сніг — це хтось нароще нув! На зло...

— От дурна! — засміявся Швачка: — чогож йому, товаришу пропадать?...

Він положив кота собі на коліна, прикрив його, і ховаючи до кишені револьвера, сказав жінці:

— Подарую Андріян бика... Уяви: не забув ти й досі розкуркулювання! Н-но! — гукнув Швачка, смикнув віжками коня.

До хутора лишалось ще дві верстви. Різдвяна ніч, вана зорями, стояла в степи пишна й красна.

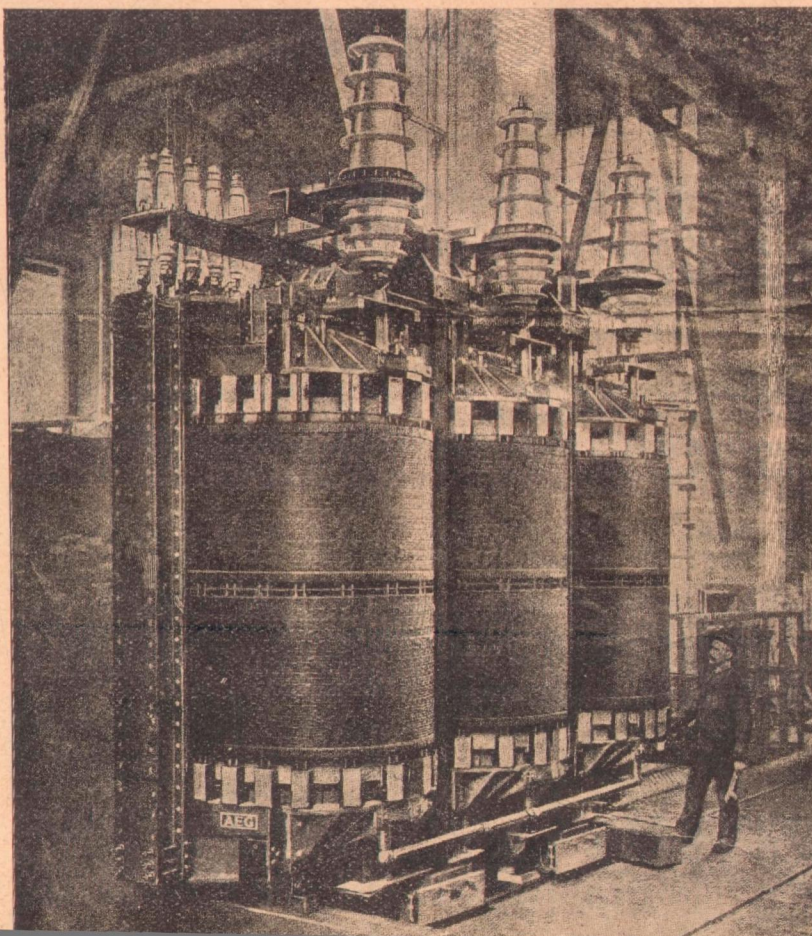
Кінь, коли повернув Швачка на шлях до хутора, де світилися у вікнах веселі огні, — бадьоро пішориссю, сани зарипіли полами по чиемусь свіжому сліду, і тільки вітер шумів на зустріч... Швачка піддив з Мар'яною до теса...

Уже вималювалися темносиніми силуетами на метлах снігу дві скирти солом, засніжені тополі стояли мов якась казкова сторожа а сад при дорозі зацвів, мов бузок, інеем...

— Колядують, — сказав Швачка, спиняючи біг коня.

Його голос — різкий морозі, наче підкинув саях Мар'яну; вона дорогу тільки й думала зустріч з багатим родом, ялася за чоловіка — такий якийсь у неї „од серця“ слова не зважить, і — зане...

Найбільший у світі трансформатор

гамі од місяця, мов хто по-
лотна прослав білити. Сніг
під саньми рипить, а спід
копитів коня, здається Мар'я-
ні, вилітають ухналі—дивні
такі—срібні, сині, золоті...
Добре йде під гору кінь
Мусія Швачки!

— Це я згадала, — каже
Мар'яна, нахилившись до чо-
ловіка, — Аидріяна: — вони ж
тепер з батьком свати; він,
мабуть, теж приїде коляду-
вати?... Вона запитала про
Аидріяна з якимось невідомим їй страхом.

— Да, це — свати, аби
чорт їх ухвativ! — жартома
одказав Мусій, і їхали якусь
часину мовчки.

— Це вже Степанидка
заснула, — мовив нарешті аж
за селом Швачка. Додав:

— Ех, їду оце на страме-
ніє: ну, скажи, яка там мені
гульня буде, коли кругом
сичатимуть, мов гади: „ко-
муна“ родається, старці очі
вгору підводять „... І, Швачка
не витримав — вилаявся гид-
кою лайкою. Далі вдарив з
люті коня, той рвонув копи-
тами замета й помчав сани
з усієї сили. Мар'яна мов-
чала.

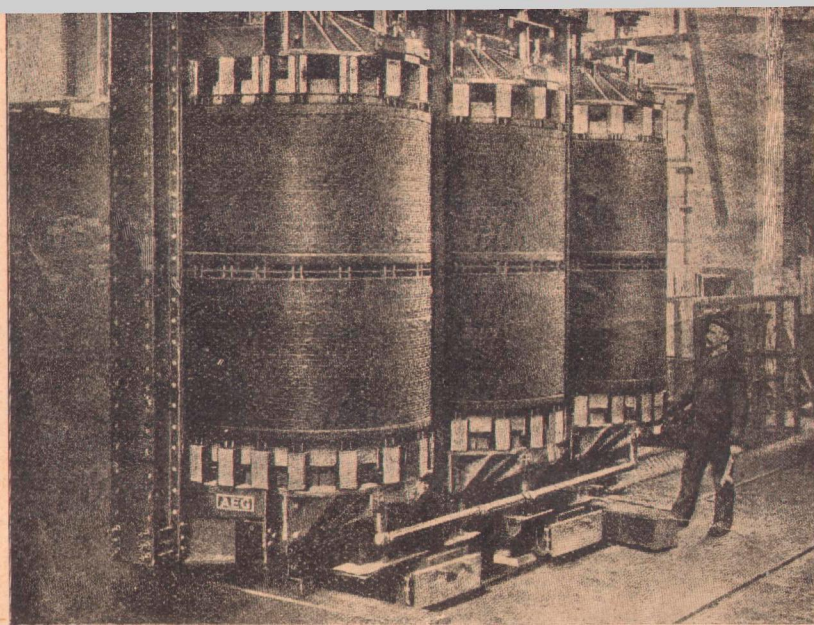
Уже вїздили на панські землі, де стояли ще не скінчені
нові хати, занесені великими валами снігу; одна з них, щасли-
віша, накинута на себе якусь дранку з гречаної соломи, у
вікні — синє світло чи каганця, чи лампадки — блимає, гасне;
а друга хата, через дорогу, виставила голі причілки, і зіяла
чорними ямами не вставлених вікон.

Кінь, добігаючи до цієї хати, раптом спіткнувся і злякано
захріп; Швачка смикнув його назад — зупинив.

Мар'яна цюкала з переляку зубами, Мусій обережно, тихо
якось, витяг з кишені револьвера, але скрізь — мертва тиша.

Світло в хаті раптом спалахнуло — раз, другий, і за третім —
погасло; кінь же стояв на місці та грів копитом сніг... Швачка
пробіг трохи наперед, і нахилившись над якоюсь чорною пля-
мою, раптом голосно загукав:

— Кіт замерзає! От бідний, не попав до хати, а тепер
колядує!...

Щоб обертати токи високого напруження в токи низького напруження, існують трансформатори. На електричній станції динамомашинною механічну силу парової машини або водяної турбини обертається в електричний ток. Цей ток перетворюється трансформатором у ток високого напруження і дуже малої сили, і в такому стані його передається проводами куди треба. На прийомній станції, другим трансформатором, одержаний ток можна обернути в ток низького напруження й великої сили. Є дзвінкові трансформатори, з кулак завбільшки, якими звичайне напруження установок для освітлення у 220 або 110 вольтів перетворюється у 4 вольти — для домашніх дзвінків. І навпаки, є величезних розмірів трансформатор для перетворення токів великої міди. До останніх належить велетенський трансформатор, поданий на оському малюнку. Його спорудила Загальна Компанія Електрики у Берліну; він перетворює ток, що дає парова турбина, в ток напруження у 110.000 вольтів.

Мар'яна, і на її очах забреніли сльози; а одна сльозина, наче
мороз її викотив з ока, тихо впала на коліна чоловікові.

— Викинь того чорта! — і вона вхопила рукою за шерсть
кота, що той давно задубів уже од морозу на Мусієвих ко-
нах, і він його мовчки струснув з ніг на синій сніг.

... — А благословіть колядувать?.. гукнула Мар'яна до
високої чоловічої постаті, що вийшла з хати.

Хтось хрипло поблагословив, одчинив ворота, і коли сани
Мусія Швачки зупинилися під скиртами соломи, — мовив:

— От мороз, Мусіє Степановичу, аж пече! Колядників
не повезло сей-год... Правда, советська власть коляди
признає!..

Мусій мовчки розпрягав коня, накривав його старою ш-
нелею; а Мар'яну на порозі зустрічала мати:

— Загордувала, дочко, наче десь за морями живеш... А
тут весь рід з'їхався: колядують.

сліду, і тільки вітер ш-
на зустріч... Швачка ш-
див з Мар'яною до т-
т-

Уже вималювалися т-
но-синіми силуетами на
метах снігу дві скирти со-
ми, засніжені тополі сто-
мов якась казкова стор-
а сад при дорозі зацві-
бузок, інеем...

— Колядують, — ска-
Швачка, спиняючи б-
ходу коня.

Його голос — різкий
морозі, наче підкинув
санях Мар'яну; вона ш-
дорогу тільки й думала
зустріч з багатим родом,
ялася за чоловіка — такий
якийсь у неї „од серця“
слова не зважить, і — зап-
ний!...

— Мусіє, я тебе молю,
вимовила вона, коли під-
дили до двору батькового,
не сварися з ними за сво-
політику, хай на людин-
тут...

— Чого ти боїшся?
образливо одказав їй Ш-
ка. Чи я — маленький, чи
знаю де сказати, а де змол-
чати?!

— До чого ж ти на-
злишся? — лагідно промовив

Мар'яна заплакала і, спам'ятавшись, витерла сльози—
діточка в молодиці з морозу мінілося червоними яблуками
на щоках, тонкі губи були міцно стулені,—і лянтар намиста
висав на повногрудих персах. Вона піджидала в сінях Мусія:
якщо без чоловіка самій заходити в хату.

Ой гула—гула крутая гора...
Святий вечір, добрий вечір...

У хаті колядували; ще тверезі були, і голоси жіночі гули промливо — ніхто не співав на всю гортань. Отак на одній гітці загула пісня-колядка про круту гору, засіяну шовковою ниткою, — і коли переступили хатний поріг Швачки, — завмерла.

Оце добре,—сказав із-за столу Андріян, що сидів був поруч з Мар'яниним батьком:—це добре... Мусій Степанович навчить вас по-советському колядувать!..

І він, хитро усміхнувшись, моргнув до жінок, що колядку співували; та гості повернули голови до дверей—жінки поглянули очі на Мар'яну, а чоловіки суворо віталися з Мусієм.

Дав господь празник—усім празник,—приказувала Мар'яні мати, ніби виправдувала її перед родом; а Мусія цим дорогим величала, аби сварки якоїсь не було, і змिता лаю карсета місце на лаві—запрошувала дочку та зятя до свого сидати.

На столах стояла у великих, мальованих тарілках, страва; ковбики в мисках лежали ще не початі, а самогон, запашаний цитринами, аж сизо-жовтий—такий мутний, займав у столах найпочесніші місця.

Гостей було повна хата; чотири зяті з жінками—сестрами
—сиділи вже за столами; Андріян Кушнір—сват
—сидів поруч свого сина; і займав місце на покуті—
—не місце, бо правду сказати, Кушнір з усіх гостей най-
—багатир тут був; куми та рідня близька й далека,
—і місце за Мусієвим столом, і здивовані були, що такий
—уже

...уніст, як
...начка, а
...кав до те-
...коляду-

Дай же,
і пше-
щоб ро-
і діти
на ми-
удили!—

— Виходь заміж за комуніста—не викинуть!—гукнув зда-
лека Кушнір.

— Хай вийде, чи з лахміттям з хати не викурю,— гордо мовив кремезний, припухлий на обличчі, батько студентки.

Швачка, допивши для сміловості, третю чарку – не втерпів:

— Просте дуже діло, немого: така більшовицька політика — вчилися колись багаті, хай ще бідні розуму доскочать!

— Пхи, яка ж тут політика?..

Кушнір:—правильно, Галино Дмитровна! Адійотизм, а не політика!

І всі на слова Кушніреві засміялися; Швачка хотів був підвестися зза столу, хотів покинути таке гостювання,—але його заспокоювала Мар'яна, переконувала, що не слід на сміх та поговор з гостей виїздити...

Ой чарочко, чарочко, виновая...

Затягла якимсь тонким сопраном молода жінка; а дальші слова пісні проказав Кушнір,—тільки не співали цю пісню, бо—святий вечір—не годиться такі пісні співати.

Всі, на диво, припрошували студентку, аби заспівала української. Дівчина сміялася, а стара Кушніриха, вирівнявшись за столом, з гордістю промовила:

— Заспівай мені тієї України, хай хоч сина згадаю, що
комуна за Петлюру вбила...

Студентка почервоніла, очі долу спустила, косо глянувши за стіл, де мовчки, насуплений сидів Швачка, і—не співала.

— Роде мій, дорогий! Свахо!— гукала Мар'янина мати до Кушнірихи:—били комуна й вона була—не згадуймо; а не треба святого вечора бучу якусь здійсмати!...

— Я, свахо, не здіймаю бучі,—я прошу онуку вашу, хай мені України заспіває... і—Кушніриха заплакала.

Її заспокоювали гості, син суворо нагрімав, і все, здавалося, знову було по-старому; жінки заколядували, вихваляючи

гостинність
господаря з
господинею,
Христа-дитя
малее-слави-
ли, і хата гу-
ла радощами
за тее дитя.

Мар'яна
сиділа, мов
на голках; се-
стри сухо з

...ий цитринами, аж сизо-жовтий—такий мутний, займав
столах найпочесніші місця.

Гостей було повна хата; чотири зяті з жінками—сестрами
...иними, сиділи вже за столами; Андріян Кушнір—сват
...—сидів поруч свого сина; і займав місце на покуті—
...не місце, бо правду сказати, Кушнір з усіх гостей най-
...ний багатир тут був; куми та рідня близька й далека,
... місце за Мусієвим столом, і здивовані були, що такий

...кий уже
...уїст, як
...чка, а
...ав до те-
... коляду-
...!

Дай же,
... і пше-
... щоб ро-
... і діти
...но на ми-
...одили!—
...мовида
...до Мар'-
... чарку.
...на ви-
...а мати
...а другу
...у Швач-
...авала:

Хоч за
...сину, по-
...ребро
...перело-
...та кров
...на тобою,
...роду, ви-
...ть, всі ми

Вона обве-
...и ма го-
...всімов-

Кушнір осміхнувся у вуса чорного, а коли Швачка ви-
...а тещою по чарці, та ще стара хлюпнула недопитий са-
...під стелю,—заукав:

Е, так не годиться! Теща зятя коськає, а ми в порож-
...рки заглядаємо!...

Тоді всі якось веселіше загомоніли, чарки задзвонили, а
...дентка, дочка найстаршої сестри Мар'яниної, пишно до
...у Швачки підійшла: привіталася.

Мене з ВУЗУ за куркулівство викинули—ідіотизм
...! Дев'ять років на гімназію витратила, і прошу—дочка
...у!

Студентка по-перенню, з її дону студентки, тещи й жінки

— Роде мій, дорогий! Свахо!—гукала Мар'янина мати до
Кушнірихи:—били комуну й вона біла—не згадуймо; а не
треба святого вечора бучу якусь здійсмати!...

— Я, свахо, не здійсмаю бучі,—я прошу онуку вашу, хай
мені України заспіває... і—Кушніриха заплакала.

Її заспокоювали гості, син суворо нагрімав, і все, здава-
лося, знову було по-старому; жінки заколядували, вихваляючи

гостинність
господаря з
господинею,
Христа—дитя
малее—сави-
ли, і хата гу-
ла радощами
за тее дитя.

Мар'яна
сиділа, мов
на голках; се-
стри сухо з
нею привіта-
лися, а най-
менша, що за
Кушніровим
сином була,
пальцем на її
хустку пока-
зала, наче хо-
тіла сказати:
„десь з чужої
комори—ви-
плакана ху-
стка“, і так
гірко та бо-
ляче було
Мар'яні, що
ковтнути сли-
ну трудно—
боялася рос-
плакатися.

Жнива в державному заповіднику Асканія-Нова

...— Да не бійся ти, дурна, співай!—це батько мовив до
студентки.

Та одкинула свої стрижені, кучеряві коси з маленького
лоба, і пристукнувши об долівку тонкої, панської роботи,
черевиками,—гукала до гостей:

— А давайте заспіваємо „застеляйте столи“, знаєте?
Студенти так люблять на вечірках цю колядку народню, так
захоплюються...

— Вони Інтернаціонал теж як бугаї ревуть!—вимовив зо-
зла Кушнір, і казав сватові, Мар'яниному батькові:

— Чув цих студентів у поїзді, як на святки їхали—полів-
ка, свату, а не люди!

— А правда, Мусіє Степановичу, що комуна вже торгівлю дозволяє?

— Дозволяє,—незадоволено відповів той.

— Уже закон,—продовжував голосно Кушнір,—є такий, що не маєш права собственности трогать—о!

Всіх зацікавила новина, що її сказав Кушнір, і ніхто з гостей навіть не думав співати; студентка вже розкрила була рота, де білили гарні, мов розлузані горіхи зуби, і так застигла, а спам'ятавшись лизнула губи й сіла коло Швачки.

— Мені дядя посвідку незаможницьку дасть, правда?—поспитала вона Мусія.

— А дядя в тюрму піде по твоєму?—відповів не в тон Швачка. Студентка пхекнула.

— От, Мусіє Степановичу, четвертий,—казав через стіл до Швачки Кушнір,—год пройшов, як ви комуні бика, спасибі вам, взяли в мене, а я—не забув! Умру—не забуду: грабіж...

— Я вам kota хотів сьогодні подарувати за того бика, та здох дорогою!

— Ти ще молодий так мені одказувать...

— А якже треба одказувати? Підлизуватися, правда?

Сварка от-от мала закипіти; Швачка сидів блідий, його ліва рука, з куксами на пальцях, тремтіла, а

довго шукав по-темному, і коли знайшов її підбиту ногою під ясла,—пожурив коня:

— От дурило ти! Голодний тепер?...

Кінь заіржав, стукнувши копитами об поміст.

— На, на,—приказував Швачка, надіваючи шаньку коня на голову:—попоїси трохи, та рушимо додому, хай не сичає!

Дитячі притулки на селі підчас жнив

Жнива—наїпекучіший час на селі. Кожна хвилинка рога, кожної хвилини треба поспішати, щоб своєчасно зібрати нове діамантове зерно, збирати, щоб вистачило на цілий рік. Підчас жнив на селі нікого не бачиш, крім зовсім хворих дідів та малих дітей.

— Я вам кота хотів сьогодні подарувати за того бика, та здох дорогою!

— Ти ще молодий так мені одказувать...

— А якже треба одказувати? Підлизуватися, правда?

Сварка от-от мала закипіти; Швачка сидів блідий, його ліва рука, з куксами на пальцях, тремтіла, а

Жнива—наїпекучіший час на селі. Кожна хвилинка рога, кожної хвилини треба поспішати, щоб своєчасно зібрати нове діамантове зерно, збирати, щоб вистачило на цілий рік. Підчас жнив на селі нікого не знаєш, крім зовсім хворих дідів та малих дітей. В більшості дітей залишають без догляду—і скільки нещасливих випадків трапляється через це. Але в багатьох селах організовують спеціальні притулки, ясла для малих дітей, де цілий день дітей доглядають спеціальні виховательки. Ранком ідуть баби на поля, залишають вихователькам дітей, а надвечір знову забирають їх до дому здорових і веселих. На нашій знімках: угорі—селянки залишають дітей в притулку, а унизу—виховательки купають дітей в річці.

гади! Політика, брат, наша їм не нарізана! Зраділи як: торгівлю дозволено, Кушнір уже й лапи простяг—землі хочеться... На груди б тобі землі насипать, а не нарізати!

Кінь хрумкав овес, десь хропла в темноті лому сажку свиня—Швачка постояв та поспівав:—смачно спить!

Пішов назад до хати; голова йому нахилилася—був на підпитку, а рідко він горілку.

Коло сінешних дверей згадав чому Швачка за студентку—засміявся, і вдарив

за сьогодні вилаявся гидкою лайкою.

— Сволоч. „Дайте, дядя, неможницьку посвідку“! Наче я торгую неможницькими посвідками!...

... Хата співала. Колядки змішувалися з піснями про того славний рід багатий, про бочки винової, про воли круторогі, спіянив самогона пісню, і вона зухвало дзвеніла в шибки...

— Радуйся Швачко,—думав Мусій,—радій: святий вечір! Хтось на селі тільки борщ салом затовк сьогодні, а не кон

очі бродили стуманілі по кутках хати; Мар'яни вже не було коло його—їй чимось докоряла менша сестра, Кушнірівна.

Швачка встав, похитуючись, зза столу, і тихо вийшов на двір.

Була глупа ніч. Зорі надулися—такі повні-повні, а місяць червоним півколом—на вітер—обведений, і все дворище, аж ген-ген далеко на полях заюжилося снігом...

— Дме на завірюху,—подумав мляво Швачка й підійшов до стайні. У його коня впала додолу шанька з вівсом,—він

навергані горою! А Кушнір, як та медянка—гадюка, вимом крутить...

Він розстібнув гудзика на синій сорочці, спід якої вислизнула вишита червоно-жовтою заполочню маніжка білої, твердо, з рішучістю на обличчі, зайшов до хати.

Не хоче підгинати хвоста собака,—та доводиться підгинути,—впали через поріг, на зустріч Швачці, чийсь слова всі гості засміялися.

А Кушнір підвівся за столом,—казав:

— Ти як той Ірод-цар людей убивав десь; жінку з дітьми тестю на корможку залишив, а сам повівся комуна спасать!...

— Ну, далі—говори все!—глухо сказав Швачка.

— Все?! А хто, як не ти, коли приїхав спід Врангеля, землю почав на селі ділити? Не ти в тестя шість десятин заграбив та роздав чортам на бабайки?!

— Я.

— Ага, подякуйте йому, поклоніться... Очі в Кушніра налилися кров'ю. Ніж в його руці стукав в такт промови об миску, і всі гості сиділи мовчазні й похмурі.

— Свате, кому це потрібно?—спромоглася вимовить коло Швачки теща, та її голос дерзко обірвав Кушнірів син:

— Не ваше діло, мамо, підкрутіть собі та сядьте...

Всі раптом за столами заворушилися, хтось гукнув: „що ви робите“?! Швачка шарпонував правою рукою до кишені, а Кушнірів син, що стояв був під великим, вишачим каганцем, погасив світло.

По хаті пролунав дикий, божевільний крик з вуст Мар'яни.

— Батьки рідні, не сиротіть мене, не вбивайте...

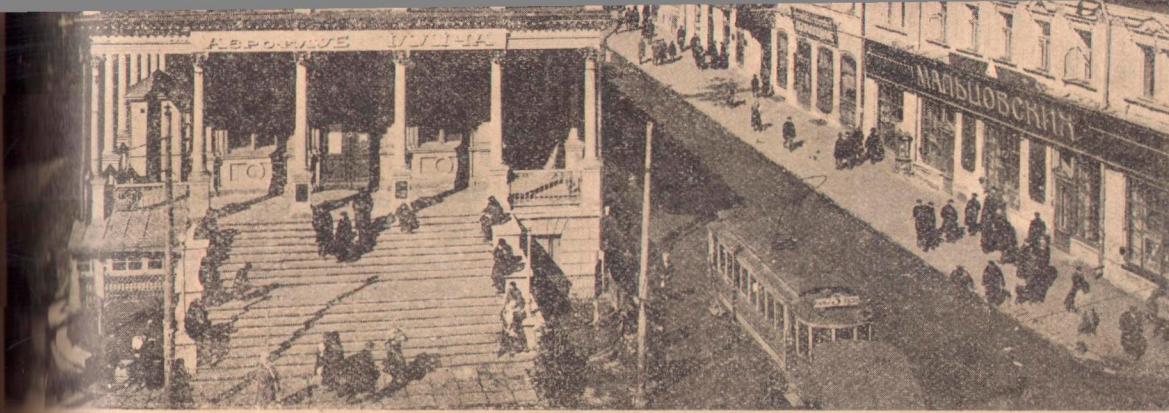
Та слова її заглушила розбита об одвірок пляшка, постріл десь в сінях, і хрипке, мов недорізаного бика, булькотання...

— Він паршивець стріляє!—лунав у темряві голос старого Кушніра, і всі жінки посхиля-

Харків.—Майдан Тевелева (б. Миколаївський)

Не та політика тепер...
Голий був,—голий zostався...
Не займай ти, сину, Кушні-

Сучасний Харків.—Майдан Тевелева (б. Миколаївський)

Не та політика тепер...

Голий був,—голий zostався...

Не займай ти, сину, Кушні-
підбігла й казала Швачці теща:—

влість за водою спливе, а не
сварки, не треба...

Я нікого не займаю, мамо,—одка-
голосно, аби всі чули Швачка.

Я—бідний, та він дітей моїх не
Хай-же...

Швачка люто метнув очима на
Кушніра.

Я не годую,—гукнув Кушнір,—
люде, брат, годують!

А хто ж буряки Мар'яні по весні
...—мовив, задоволено одкинув-
на лаві, батько студентки.

Святий вечір, добрий вечір...

Кушнір махнув рукою і—пісня стих-
мої роти хто замкнув. Мар'яна ви-

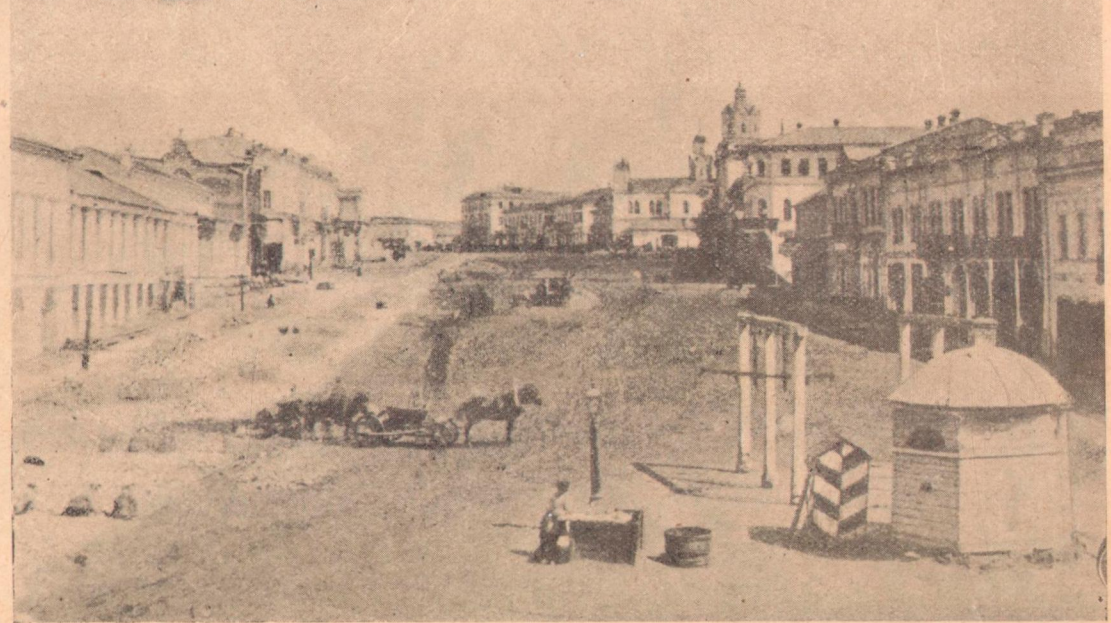
насеред хати, сльози капали на
...казала:

Я, Дмитре, за ті буряки очі свої портила, як твоїй
(вона показала рукою на студентку) сорочку українську
...надала, а ти мене перед родом соромиш... За що дяка така?!

Гроші, тітко, брали,—треба одробляти...—вимовила
...імоя тиші студентка.

Брешеш, батькова дочко, за буряки сорочку тобі шила,
...за гроші—мати твоя не схотіла грошей у мене брати...
...кажу?!

Яка тут правда?... Всі здвигували плечима—тихо смі-
...Швачка стояв коло одвірка хатніх дверей, поруч з
...і блідий був, аж синій—одна тільки рука, ліва,
...бо контужений був Швачка.

Харків 70-х років минулого сторіччя. Тодішній Миколаївський майдан (тепер майдан Тевелева)

По хаті пролунав дикий, бо-
жевільний крик з вуст Мар'яни.

— Батьки рідні, не сиротіть
мене, не вбивайте...

Та слова її заглушила роз-
бита об одвірок пляшка, постріл
десь в сінях, і хрипке, мов не-
дорізаного бика, булькотання...

— Він паршивець стріляє!—
лунав у темряві голос старого
Кушніра, і всі жінки поспиха-

лися за столами—одна студентка кричала: „на землю падайте,
на землю“... та пострілів більше не було.

... Швачка лежав у сінях, навznak, ніж кабанницький, з
великою червоною колодочкою, стремів йому межі-плечима—
він ще харчав, і довго стуляв пальці правої руки.

Перелякана, метушлива тиша. Хтось засвітив сірника.
Мар'яна лежала непритомна; хустка їй тернова закрила
очі, а тіло билось об долівку—ридала, і сорочка з мережею
в поділках закотилася аж до страмного тіла.

Кушнір злякано глянув на Мар'яну, бігав очима шептав:
— Нічого. П'яна, суместна драка—все. Так нужно говорить.
— Ай,—пролунало в сінях останнє слово з вуст Швачки.

ВСЕСВІТНЯ ІЛЮСТРАЦІЯ

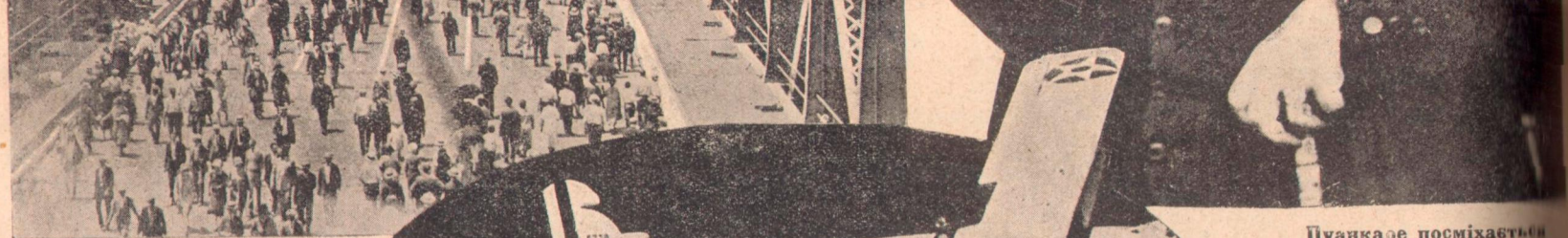
Угорі—новий міст в Трансильванії—найбільший у світі. В день відкриття на ньому було понад 150.000 чол.

В овалі—аероплан, що випускає над болотом димову завісу, в якій гинуть москїти на сотні верст навкруги

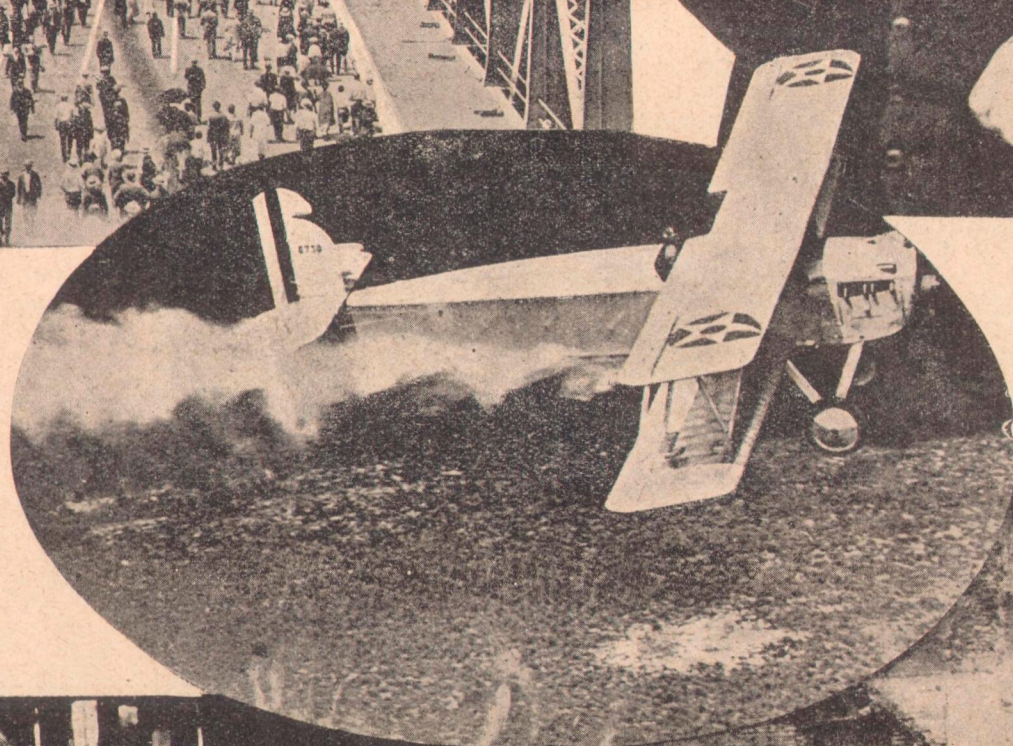
Пуанкаре посміхається

Ми, памятаємо посмішку Пуанкаре на могилах жертв імперялістичної війни. Тоді комуністи викрикали посмішку на могилі обдурених бітників і селян Франції. Зараз у знімкові Пуанкаре посміхається посмішкою Юди, після того, як йому було запропоновано зформувати новий кабінет у Франції

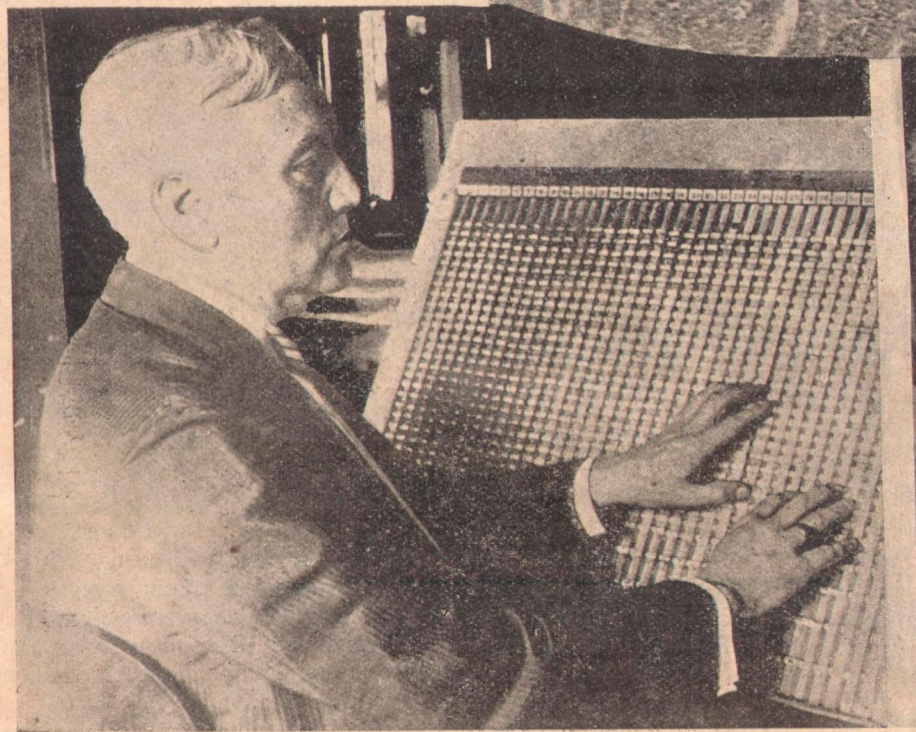
Угорі—новий міст в Трансильванії—найбільший у світі. В день відкриття на ньому було понад 150.000 чол.

В овалі—аероплан, що випускає над болотом димову завісу, від якої гинуть москити на сотні верст навкруги

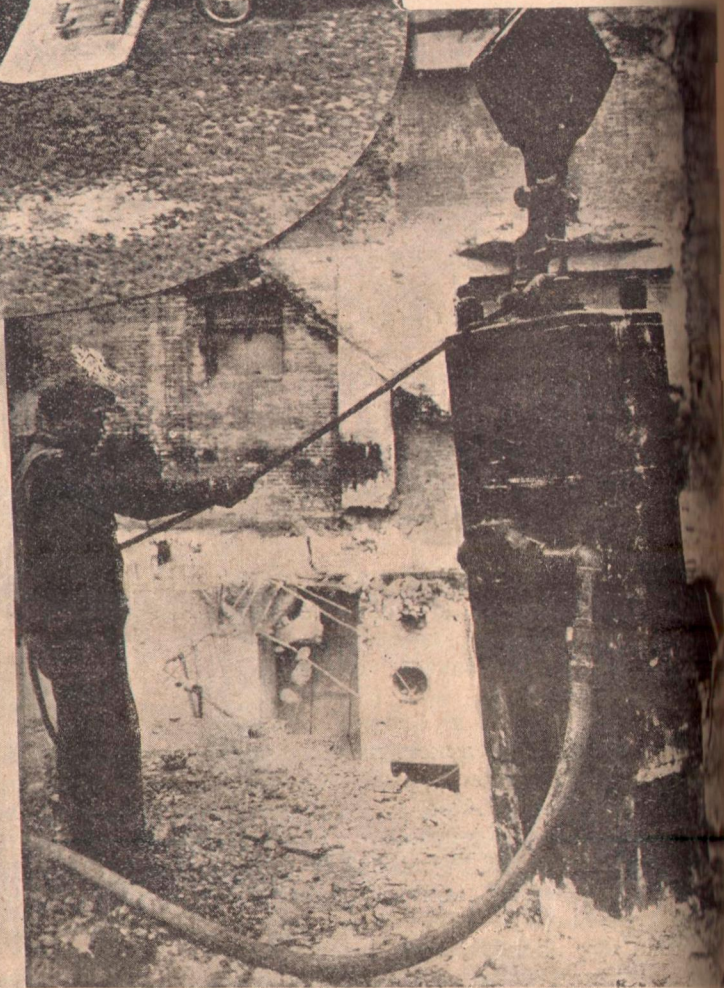

Пуанкаре посміхастися

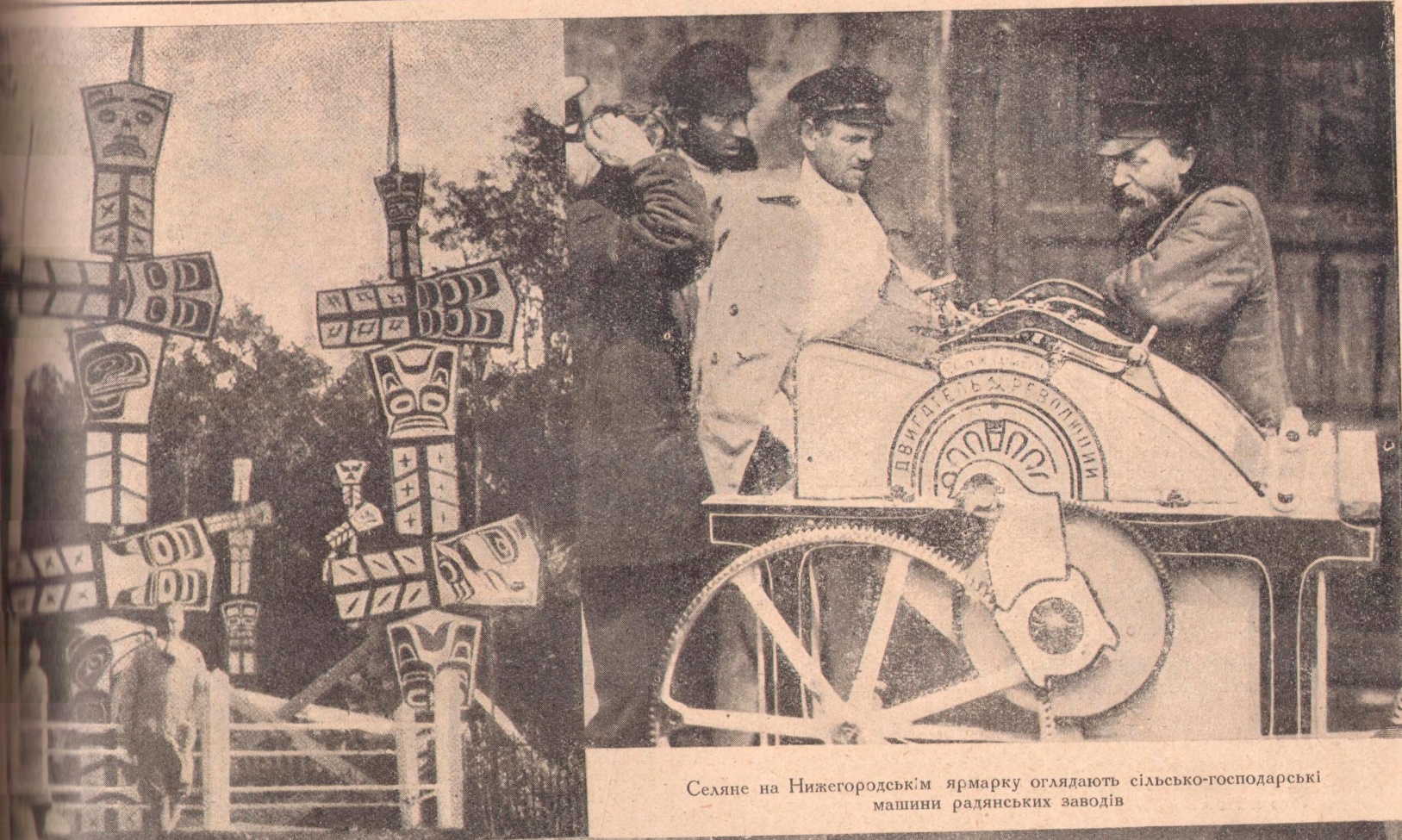
Ми, памятаємо посмішку Пуанкаре на могилах жертв імперялістичної війни. Тоді комуністи викрикнули посмішку на могилі обдурених бітників і селян Франції. Зараз знімкові Пуанкаре посміхастися посмішкою Юди. після того, як було запропоновано зформувати новий кабінет у Франції

Новий винахід. Друкарська машинка з 40 алфавітами й 1600 клавішами. Друкує 250 слів у хвилину

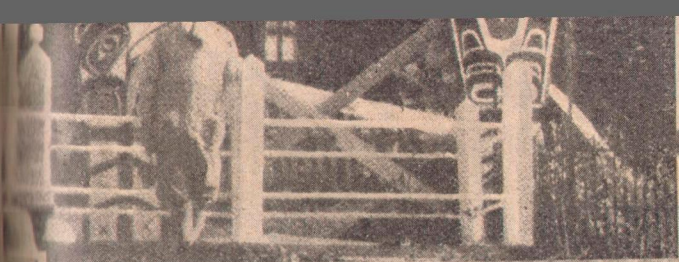

Пневматичний молот. За допомогою його в Америці руйнуються старі будівлі

Селяне на Нижегородському ярмарку оглядають сільсько-господарські машини радянських заводів

Селяне на Нижегородськiм ярмарку оглядають сiльсько-господарськi машини радянських заводiв

Угорі, лiворуч — iндiанськi тотеми (знаки, емблеми окремих племен) на мавилиці Альберта Рая між Ванкувером i Сакгваєм (Аляска).

Нижче — до замаху на Кемаля-Пашу.

Не так дiвко, як пригадують наші читачі, було зроблено замах на най-важливішого вождя національного відродження Туреччини, ініціатора зближення нової Туреччини з СРСР — Кемаля-Пашу. Ініціатори замаху — купка націоналістів, антикемалістів, намагалися вбити Кемалі, очевидно не без надії, понукання з боку ворожих Ангорі чужоземних, імперіялістичних кол. Цей замах було ліквідовано, всіх ініціаторів заарештовано й призначено до смертної кари. На нашому малюнку одного з головних учасників замаху під міцною охороною ведуть до в'язниці.

Революційна Туреччина жорстко розправляється з тими, що посягають на існування молодого країни.

Жан-Буто — французький хiрург, що винайшов апарат, за допомогою якого можна робити операції при найнесприятливіших обставинах — на вулиці i навіть на аероплані.

ЗОЛОТО і хінці

Нарис Леоніда ЕС

ХІНЕЦЬ...

В якій російській або українізованій голові це слово викличе, по асоціації, слово „золото“?

Хінець—це „ходя“, продавець скрипучих млинків і паперових цяцянок; в нашої, обивательській дійсності він був ще „варваром“, якого найняли більшовики, щоб бити, грабувати й різати мирних, ні в чім не винних обивателів, — ним лякали дітей.

Хінець—це Хіна, 400 мільонів, „жовта небезпека“, англійські, японські і всякі інші хижакі-капіталісти; кулі—Мейерхольда і справжні; опіум, морфій, „сад тортурів“ Мірбо, У-Пей-Фу і Чжан-Цзо-Лін—усе, що завгодно, тільки не золото.

Золото—це грудки, пісок, монети, цінності, окраси, в нас його позабигали з церков, соборів, монастирів.

Золото—це Америка, долари, Морган, Рокфеллер, „золота гарячка“—Клондайк, Юкон, Джек Лондон; Кайо, Франк що знецінюється—уся „Нова Радянська Енциклопедія“, тільки не хінець.

І все таки життя сполучило ці два слова—хінці й золото, золото й хінці.

* * *

По всіх Східнім Сибіру й Далекім Сході пороскидані золоті копальні. Ленські, Алданські, Удиль-Аімуринські, Амгунь-Кербинські, Колчанські Алянські....

Заховані в тайзі, позаболочувані багнами, трясовинами, одрізані, відірвані від світу бездоріжжям.

Там—життя особливе, копаєння.

Там—нема карбованців, є—золотники.

Там—золото й хінці.

* * *

Я був на багатьох копальнях; я бачив різне золото, але я не бачив ні одної купальні, де не було б хінців:

Чим старіша копальня, тим більше хінців.

Хінці—робітники на драгах, дробилках, теслі, ковалі, розвідники „старателі“.

Головне „старателі“.

Хінців „старателів“ більше, ніж росіян та українців.

Наш шукач золота, старатель, жадний, охочий до легкої наживи до легко заробітку.

Йому треба 12 долей на „лоток“(*), менше—він не матиме, кине й піде шукати нового, багатого джерела.

В його нема терпіння, видержки. Він робить, надіючись на щастя, на випадок. Думка про великі саморідки, про силу золотого піску, де з лотка вийде 2-3 золотники, не дає йому спокійно розв'язати мірку про мірку.

Хінці—шумно, сповнюючи важкий тайожний спокій крикливим, горловитим гомоном. Розбредуться, закопаються...

Коли тайга болотяна, мокра, роблять на ямах бутарами *). Копавши чотирьохкутну яму, добираються до золотоносного шару, а тоді накидають породу в ящики—„яндовки“—пудів по два і на бутару. Черпаком з ями беруть води, ллють у бутару, промивають. Мішають породу гребком, перевертають, шукають граблями—вилами. Знесе вода великі галки, розмиває породу і знову в яму. Брудна, каламутна. А на дні бутари лишається пісок, в йому золото. Знімають і на „лоток“. В кожній артілі є промивальник досвідчений, бувалий „старатель“. Почіпки сидить коло калюжи, зашкарує лими руками ворущучи „лоток“. Решта зберуться, дивляться. Нетерпляче, з надією. А ну—саморідок. Сходить пісок, шлихи, лишається на дні золото крупинками, жовте. Зберуть, висушать над вогнем і в „капсуль“ **). І знову за „лоток“.

Взимку розводять огнища, гріють воду з талого снігу.

Це—в тайзі болотяній, мокрій.

А коли тайга суха, суглинувата, роблять в „ортах“, на „одвалах“.

В ортах—взимку. Орта—забій, що оцямрованим коридором іде в землі.

Коло входу будується курінь. В ньому „американка“ (***) і нашвидку сніжена піч—гріти воду. Тачками підвозять до американки з орти породу, омивають, тоді на „лоток“.

Взимку в ортах промивка не повна. Миють злегка, наполовину. Воду мало, гріти трудно. Породу, не сповна промиту,—на одвали. Лягають одвали горбами, пасмом хвилястим, жовтим...

А влітку здалека—за пів-версти підводять каналом струмки, здовж одвалів пускають. Біжить вода, захоплює породу, розмиває, несе. На дні лишається тоненьким шаром тяжкий пісок, шлихи, золото. З американки—тонкий шар одмитої породи розбухне, потовщає,—на лоток.

Кілька хвилин і на лотку лишається крупинками брудне золото. Зберуть, висушать над вогнем в залізній куклі, загорнуть у капсуль, а ввечері, після роботи, або вдень, під час перерви, в контору копальні.

Приймають від „старателів“ золото різно—в залежності від постанови роботи.

Є роботи хазайські—коли все золото під строгим контролем іде в контору копальні, а „старателі“, вірніші—робітники одержують поденно.

Таких робіт хінці не люблять. Їм треба золота, а не грошей. В контору вони віддають тільки те, що коштує борошно, олія, сірники, свічки, тютюн. Решти

— не питають.

Х:

І все таки життя сполучили — хінці й золото, хінці й хінці.

По всіх Східнім Сибіру й Далекім Сході пороскидані золоті копальні. Ленські, Алданські, Удиль-Лімурицькі, Амгунь-Кербинські, Колчанські Алянські....

Заховані в тайзі, позаболочувані багнами, трясовинами, одрізані, відірані від світу бездоріжжям.

Там—життя особливе, копаєння.

Там—нема карбованців, є—золотники.

Там—золото й хінці.

Я був на багатьох копальнях; я бачив різне золото, але я не бачив ні одної купальні, де не було б хінців:

Чим старіша копальня, тим більше хінців.

Хінці—робітники на драгах, дробилках, теслі, ковалі, розвідчики „старателі“.

Головне „старателі“.

Хінців „старателів“ більше, ніж росіян та українців.

Наш шукач золота, старатель, жадний, охочий до легкої наживи до легко заробітку.

Йому треба 12 долей на „лоток“(*), менше—він не матиме, кине й піде шукати нового, багатого джерела.

В його нема терпіння, видержки. Він робить, надіючись на щастя, на випадок. Думка про великі саморідки, про силу золотого піску, де з лотка відмиєш 2-3 золотники, не дає йому спокою, зриває, кидає з місця на місце.

Натурою він скорше хижак, ніж „старатель“.

Не такий хінець.

На одній з Колчанських копаєнь—Покровській, що десь аж коло Охотського моря, я знав артіл хінців-старателів Лі-Ю-Чіна. В артілі 8 душ. Вже три роки миють вони золото на цьому місці. Усі разом наминають на день пересічно 2-3 золотники, з яких треба заплатити „положення“(**) влітку 1 золотник, взимку—півзолотника. Заробітку не вистачає на борошно й олію бобову, що люблять хінці. Їх підтримують інші. І все таки миють, не йдуть геть.

„Тиндза ю.***) Моя мал-мал не вези. Швидко не вези. Моя роби—моя тиндза найди. Мал-мал сонця****) роби—найди. Чіка*****) роби, 10 люде-роби—Чіфу*****) ходи, 700 карб. кожен люде вези“.

Це каже мені Лі-Ю-Чін.

Це думає й робить кожен хінець—старатель.

Просто дивуєшся тій упертості, ті старанності, з якою вони працюють. З п'ятої ранку і до восьмої вечора.

Тільки, тільки стане світати, а тайга, соковита й вогка, прокинеться з сну, проснеться й гіллям густим потягнеться, хрусне—оживають копальні.

З хаток, фанз, — низеньких, понурих, — виходять „старателі“.

Артілями—купками по 5-10 душ—ідуть до своїх заїмок, участків, джерел.

Росіяне йдуть мовчки, неначе не про снувшись; рідко—коли спіткнуться—видають по-московському тайгу.

*) „Лоток“—дерев'яний пристрій (ніби ваганки) для відмивки золота. На лоток накидається до пуду „породи“—піску, землі то-що, в чім є золото.

**) „Положення“—плата, що платить „старатель“ копальні за право роботи, береться від 6 до 12 долей з душі у день.

***) „Тиндза ю“—золото в.

****) Сонця—днів.

*****) Чіка—прізвище артільного старости.

*****) Чіфу—головне місто хінської провінції, звідки переважно знаходить хінців на Далекий Схід.

А коли тайга суха, суглинувата, роблять в „ортах“, на „одвалах“. В ортах—взимку. Орта—забий, що оцямрованим коридором іде в землю. Коло входу будується курінь. В ньому „американка“(***) і нашвидку схова дена піч—гріти воду. Тачками підвозять до американки з орти породу, мивають, тоді на „лоток“.

Взимку в ортах промивка не повна. Миють злегка, наполовину. Паш мало, гріти трудно. Породу, не сповна промиту,—на одвали. Лягають одвали горбами, пасмом хвилястим, жовтим...

А влітку здалека—за пів-версти підводять каналом струмки, зводять вали пускають. Біжить вода, захоплює породу, розмиває, несе. На дні шавтяться тоненьким шаром тяжкий пісок, шлихи, золото. З американки—шар одмитої породи розбухне, потовщає,—на лоток.

Кілька хвилин і на лотку лишається крупинками брудне золото. Зберуть висунуть над вогнем в залізній кухлі, загорнуть у капсулу, а ввечері, після роботи, або вдень, під час перерви, в контору копальні.

Приймають від „старателів“ золото різно—в залежності від постановки роботи.

Є роботи хазайські—коли все золото під строгим контролем іде в контору копальні, а „старателі“, вірніші—робітники одержують поденно.

Таких работ хінці не люблять. Їм треба золота, а не грошей. В конторі вони віддають тільки те, що коштує борошно, олія, сірники, свічки, і тютюн. Решти

— не питає.

Хі-

нець—

стара-

тель

ніколи

не ска-

же, що

в його

„тинд-

за ю“

(золо-

то в),—

„мію“

(нема)

„мал-

мал“.

Тому

біль-

Промивка золота на лоткові

Промивка на американці

шість хінців—на золотничних і на старательських роботах.

На золотничних—старатель кожен золотник дістає певну плату, тут є можливість утаювати, здавати половину й менше, а це для хінця головне.

*) Бутара—чотириохкутний ящик з похилим жолобом.

**) Капсуль—паперовий мішечок для золота.

***) Американка—рід бутари, довгостою поверхнею жолобу.

На цих старательських роботах все золото йде старателям, і в контору попадає тільки „плат“ та плата за харчі й одягу.

В конторі, коли хінець принесе й простягне старательні копальні брудний капсуль, в якому ще, а то й менше, він довго думає, що брати з складу. Більше—борошно, біле, для сорту, для пампушок „манто“, бобову кашу, свічки.

Вони у хінців—старателів, коли вони не платять ані на місяць—першого й п'ятнадцятого дні—„куо-тіє“ в хінських фанзах „куозо“—вареники з м'ясом; в ці дні платять „положення“ [грають в карти—платять].

Всюди днів, що тягнуться довгим ланцюгом, вони роблять. Уперто, старанно. За день—за два дні в них одна перерва,—тоді збираються на одвалі, їдять пампушки, черемшу

Розвідка в глухій тайзі. Свердлять землю.

„хіан-сін“ (землякові). Приходять звідкільсь, їдять. Ідуть геть. Ні слова прохання, подяки це обов'язок.

Часто в копаленнім комітеті можна бачити хінців, що записуються в профспілку.

„Моя сюди пиши“...
Внесків не платять.

* * *

Там, де є золото, де копальня, де „старателі“—росіяне, українці й хінці копаються, миють, там є „павуки“.

„Павуки“—теж хінці.

Але вони не копаються по коліна у волі, не грузнуть в болотах і тундрах—на розвідках, не даються сухими пампушками; вони мають коні, робітників, вони щодня, а не в свято тільки їдять вареники з м'ясом.

Це—підрядчики.

Скоро тільки в глухій тайзі застука сокира, впаде із стогном корява сосна,—непомітно, незрозуміло, швидко виростає маленька брудна фанза.

А там з'являються коні,

Робота на „мутенках“

...часник у тайзі), покурять, погмонять і йдуть на роботу.

Коли хінці роблять, вони рідко коли роз...

Робота на „мутенках“

прохання, подяки це обов'язок.

Часто в копаєннїм комітеті можна бачити хінців, що записуються в профспілку.

„Моя сюди пиши“...
Внесків не платять.

* * *

Там, де є золото, де копальня, де „старатели“ — росіяне, українці й хінці копаються, мують, там є „павуки“.

„Павуки“ — теж хінці.

Але вони не копаються по коліна у волі, не грузнуть в болотах і тундрах — на розвідках, не даються сухими пампушками; вони мають коні, робітників, вони щодня, а не в свято тільки їдять вареники з м'ясом.

Це — підрядчики.

Скоро тільки в глухій тайзі застука сокира, впаде із стогном қорява сосна, — не помітно, незрозуміло, швидко виростає маленька брудна фанза.

А там з'являються коні, люди; а там підряди, підвоз лісу, харчів, будівання. Швидко плете своє павутиння „павук“. Але він не дуже шкідливий. Робить за дешево, швидко, добре. Такий „павук“ для копальні необхідний.

* * *

Немає ні одної копальні на Далекому Сході, де не було б хінців. Часом збирається їх тисячі. До війни на одній тільки копальні — Стрітенській на Колчані

робило їх тисяч зо дві зо три. І зараз їх більше, як росіян.

Де є золото — там і хінці.

Артіль хінців „старателів“ відпочиває

І. Сенченко.

А Й-ПЕТРІ

Вранці радість давня надійшла,
Вранний ранок на чоло Ай-Петрі,
Враннє візду, над морем ще п'яма
Враннє тремтить в туманах теплих;
Враннє заграшний блиск, ще через спокій синій
Враннє червоний шле гірським вершинам
Враннє край лазурний і прозорий
Враннє виринає і в пурпур знову тоне...
Враннє утомлена до тупоти душа
Враннє розуму розбилась о каміння

То знов чудесна сила піднесла
Мене на буйні верховини...
О, радість світлая і спокій кришталевий!
Налийте груди — поки загін химерний
Людської суєти, турбот і непокою
Ще не залив невпинною рікою
Юнацьких мрій про щастя синіх днів
В заобрійним незнаємім краї...
Тут тільки небо і шляхи морської
Дві безконечні, невпинні стихії

Та синій ліс, що в оболоках тоне
І гори золоті і кучеряві гори!
В солодкім сні ще спить земля труждена
Приборкавши на час і злидні і печаль...
Пливи ж но, радосте, у ранній час до мене
По-між надземну й піднебесну грань.
Поки заграшний блиск ще через спокій синій
Салют червоний шле гірським вершинам —
Ми поблукаєм тут. А потім вниз, де людям
Леліє вал морський життям побиті груди...

Приїхали на нові землі—єврейська
родина біля тимчасового намета

ЗЕМЛЯ поміщиків, що повтікали з Херсонщини, що 7 літ спала під густими бур'янами, прокинулася від торохтіння тракторів, від роботи грабарів, теслярів, вкривальників і т. і. Будується селища нових селян — євреїв-переселенців. Вдень вони роблять коло землі, а вночі будуються.

Таким чином, від початку будівництва, то-б то з 1924 року, виросло 37 нових хуторів і величезні ожереди соломи та скирти немоложеного хліба.

Майже всі переселенці—містечкові жителі Чернигівщини, дрібні карамарі, кустарі; в серед них і робітники.

ЄВРЕЙ

Типи євреїв-переселенців

Приїхали на нові землі—єврейська
родина біля тимчасового намета

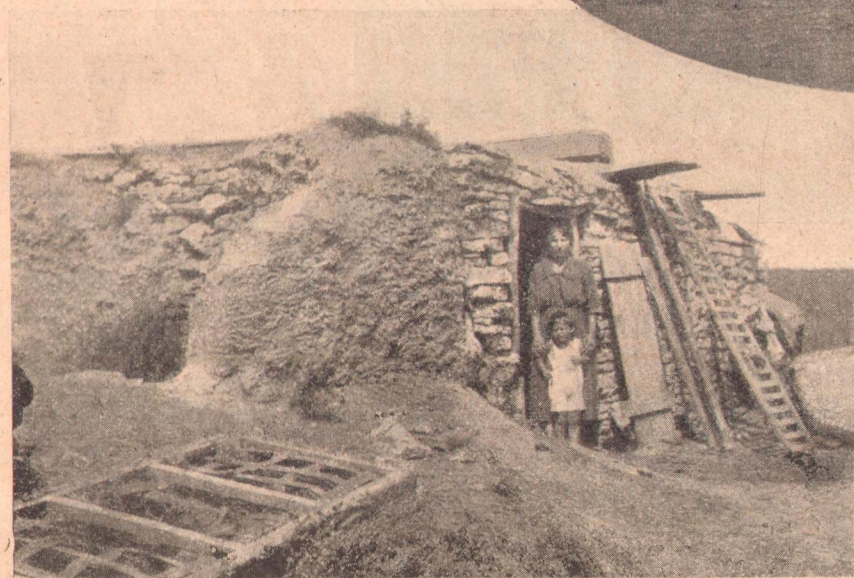
ЗЕМЛЯ поміщиків, що повтікали
з Херсонщини, що 7 літ спала
під густими бур'янами, прокинулася
від торохтіння тракторів, від ро-
боти грабарів, теслярів, вкриваль-
ників і т. і. Будується селища но-
вих селян — євреїв-переселенців.
Вдень вони роблять коло землі, а
вночі будуються.

Таким чином, від початку буду-
вання, то-б то з 1924 року, ви-
росло 37 нових хуторів і величезні
ожереди соломи та скирти немоло-
ченого хліба.

Майже всі переселенці—містеч-
кові жителі Чернігівщини, дрібні
карамарі, кустарі; в серед них і ро-
бітники.

Типи євреїв-пересе-
ленців

Тимчасове помешкання переселенців—землянка

Для переселенців-євреїв Наркомзем нарізав 40.000 дес. землі — під
садиби й ниви.

Через організацію Джойнту і за поміччю Комзету (комітет поліпшення
побуту євреїв-переселенців) переселенців забезпечується (на виплат до 12 літ)
будівельними матеріалами, насінням, реманентом і наділяється землею,
по 2½ десятини на їдця.

Записалося на участки до 2½ тисяч сімейств, і їм одведено під оселі
950 участків.

Перебираються до нового будинку.

Житлом зараз переселенці ще не забезпечені: до 40% живе в
добудованих домах, по кілька сімейств у кожному, а решта розмістився
в бараках—по 35—40 душ в бараці.

Будуються дуже поволі, бо роботу гальмує брак коштів і дуже
гані технічні умови: мало коней, фургонів і гарб, в поодиноких селищах
немає колодязів і по воду доводиться їздити по кілька раз на день за 3
верстов.

Адміністративно-громадським органом є сільрада, що об'єднує
селища.

Є медичний і ветеринарний пункти, агрономи, інструктори й коопера-
тивна крамниця.

Сівозмін заведено шестипільний, завдяки чому десятина дала в
середньому 100 пудів хліба. Уся посівна площа селищ—12.050 дес. Пере-
селенцям дано 29 тракторів, 34 снопов'язалки, 300 „лобогрійок“ і 18
лотилок.

Ще не розв'язано пожежної справи, поки що поставлено варту
коло скиртів та сторгів і заборонено курити на вулиці.

Цінне культурне добро переселенців—це сильний 7-миламповий
радіо-приймач, подарунок студентів комуністичного університету наці-
ональних меншостей переселенські сільраді.

Апарат легко приймає передачу центральної радіо-станції в Москві
німецьку та англійську радіо-передачі.

На хуторі Ерштмайському (Першотравневому), де поставлено радіо,
дні відпочинку збирається багато переселенців і селян з сусідніх районів.
Вони приходять із своїми стільцями й ослонами. Особливо добре чути

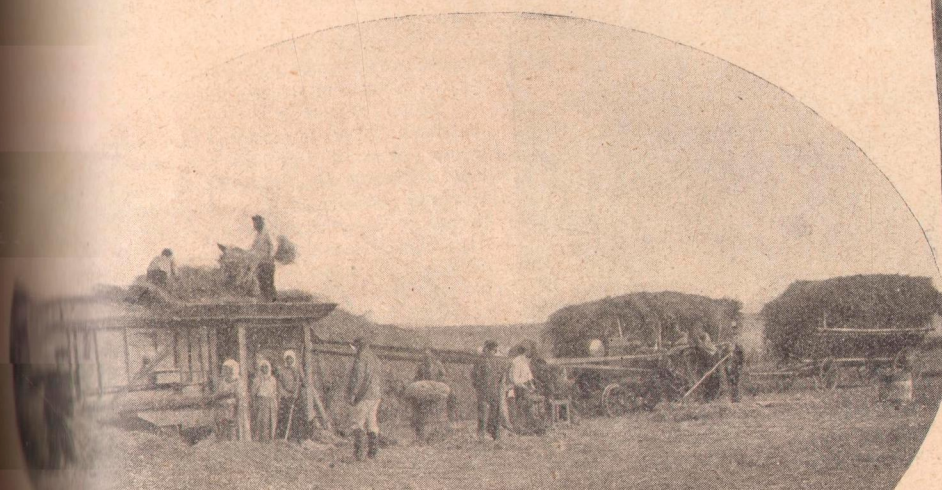
Типи євреїв-переселенців

На нових місцях—розгашувались в тимчасово збудованих хатах

Типи євреїв-переселенців.—В'язальниця

Типи євреїв-переселенців.—В'язальниця

Замість паровика пристасували трактора до машини

радіо-передачу, що дає популярні лекції на різні теми й інформацію про міжнародний і внутрішній стан

* * *

душних єврейських містечек Червоної України, зі злидених кустарних провулків посухнув трудящий люд єврейський, який сопом степу шукає кращу

землю занехаяну, бур'янами зарослу, де зустрічає недосвідченого переселенця

Мало кому відомі труднощі життя та праці євреїв-переселенців.

Нові перелogi, на яких доводилось їм переселенцям, густо, пишномісно лісом бурого, порижлого бур'яну, зарослями високого степового кошику перекотиполя...

Прийшли на голий степ, не вистачало ні реманента, ні лісоматеріалу, жили в тимчасових бараках, землянках, побудували хати до осені, обробили землю під осінній посів, а тоді вже позвозили сімейства...

Типи євреїв-переселенців

зерно, в глибоко зорану землю кинуте, сонячної спеки.

Були жнива. Торохтіли машини на нивах, на току молотили перший хліб на степах диких зібраний...

Понад 100 пудів десятина дала...

Вміють господарювати нові хазяї!..

Недосвідчені, незвиклі до праці біля землі,—де-яким, можливо ніколи лопати в руках не доводилось держати,—приступили до великого діла—відродження степів широких, бур'янами порослих.

Глибоко врізався трактор в землю, в землю на якій ніколи не ступала нога хлібороба.

Застогнала земля, здригнулась зрошена вперше потом хлібороба, покраяна, доки око гляне, чорними, мов смола, грудками риллі...

Коли ж пригріло весняне сонце, зійшли сніги, зазеленіли безкрайні ниви, радісно засяло натружене чоло нового господаря.

Перекинули нову скибу—на чорний пар з'орали землю—лежи, відлежуйся, дощовою водою, снігами насичуйся...

Засіяли яровину, посухотривку кукурудзу... Дожидали на жнива...

А там сінокос... Задзвеніла коса на широких луках, запахло сохлим сіном, звеселішав господар, збагатив скарбницю господарську—буде худобі що їсти...

Сонце жорстко смалило, випаювало південні степи херсонські.

Росли наливались хліба, не боялося

Г. Р—т.